

**UCHWAŁA NR V/36/24
RADY POWIATU W KOSZALINIE**

z dnia 10 września 2024 r.

w sprawie przyjęcia Powiatowego programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową „Rodzina Bez Przemocy” na lata 2024 - 2030

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2024 r. poz. 107), art. 19 pkt 16 i art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U. z 2023 r. poz. 901 z późn. zm.), art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz.U. z 2024 r. poz.424 z późn. zm.), uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Powiatowy program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową „Rodzina Bez Przemocy” na lata 2024 - 2030, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu w Koszalinie.

§ 3. Traci moc Uchwała Nr LXII/398/22 Rady Powiatu w Koszalinie z dnia 15 grudnia 2022 r. w sprawie przyjęcia Powiatowego programu profilaktycznego mającego na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową „Rodzina Bez Przemocy” na lata 2023 - 2025.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady

Kamil Jesionowski



**POWIATOWY PROGRAM PROFILAKTYCZNY MAJĄCY NA
CELU UDZIELENIE SPECJALISTYCZNEJ POMOCY,
ZWŁASZCZA W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDRAŻANIA
PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH
W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH ZAGROŻONYCH
PRZEMOCĄ DOMOWĄ „RODZINA BEZ PRZEMOCY”
NA LATA 2024 - 2030**

KOSZALIN 2024

WSTĘP

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy domowej z dnia 29 lipca 2005 roku (art. 6 ust. 3 pkt 2), nakłada na samorząd powiatu obowiązek opracowania i realizacji programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową.

Przemoc jest zjawiskiem, które dotyka całą rodzinę. Tym samym działania powinny być kierowane zarówno do osoby stosującej przemoc jak i do osób wobec, których jest ona stosowana. W związku z tym, iż jednym z zadań Powiatu jest praca ze sprawcą przemocy domowej, dlatego też program ten jest kierowany również do tej grupy odbiorców. Na uwagę zasługuje fakt, że na szczeblu gminnym podejmowane są głównie działania mające na celu pracę z osobami doznającymi przemocy. Dlatego też ważne jest aby w tym samym czasie podjąć pracę z osobą stosującą przemoc tak aby działania podejmowane na szczeblu Gminnym i Powiatowym były ze sobą kompatybilne, a co za tym idzie przynosiły oczekiwane efekty (pozytywną zmianę). Z drugiej strony Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie świadczy także usługi poradnictwa i wsparcia dla osób doznających przemocy, czy też oferuje im pozyskanie informacji o podstawowych prawach i uprawnieniach.

Przyczyny stosowania przemocy i jej występowania są różne. Zjawisko to występuje w rodzinach bez względu na wykształcenie członków rodziny, czy też ich sytuację materialną. Reasumując, przemoc może wystąpić w każdym środowisku. Program „Rodzina bez Przemocy” w swoich założeniach wpisuje się w realizację:

- 1) Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (art. 6 ust. 3 pkt 2),
- 2) Rządowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej na lata 2024-2030:
 - a. zadanie 2.2.2.: „Opracowanie i realizacja indywidualnych i grupowych działań edukacyjnych kierowanych do osób doznających przemocy domowej, w szczególności w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową”,
 - b. zadanie 2.3.3.: „Realizacja programów terapeutycznych i pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej dla osób doznających przemocy domowej”,
- 3) Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Koszalińskim na lata 2024-2030:
 - a. Cel „zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców Powiatu Koszalińskiego – cel szczegółowy: promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy – działanie: edukacja społeczności lokalnej na temat zjawiska przemocy domowej (m.in. prelekcje, pogadanki kierowane do mieszkańców Powiatu Koszalińskiego)”,
 - b. Cel „zwiększenie wiedzy na temat zjawiska przemocy domowej wśród mieszkańców Powiatu Koszalińskiego – cel szczegółowy: promowanie wartości rodzinnych i wychowania bez przemocy – działanie: realizacja projektów mających na celu edukację społeczną oraz promocję zachowań wolnych od przemocy”,

c. Cel „zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą – cel szczegółowy: udzielanie pomocy, wsparcia i informacji osobom doznającym przemocy domowej – działanie: udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym przemocy domowej poprzez poradnictwo specjalistyczne, terapię (poradnictwo prawne, rodzinne, socjalne itp.) i działania informacyjne”,

d. Cel „zwiększenie skuteczności podejmowanych działań w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą – cel szczegółowy: udzielanie pomocy, wsparcia i informacji osobom dotkniętym przemocą domową – działanie: realizacja projektów mających na celu zmniejszenie negatywnych skutków występowania przemocy domowej”,

4) Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Koszalińskim. Efektywne wykorzystanie Kampanii przyczyni się do spełnienia 2 celów strategicznych określonych w powyższym dokumencie: Cel strategiczny I: Prawidłowo funkcjonująca rodzina. Cel operacyjny: Prawidłowe funkcjonowanie rodzin (kierunki działań: promowanie międzypokoleniowych działań dla Rodziny, działania profilaktyczne).

Dodatkowo Program został skonsultowany z członkami Powiatowego Konwentu ds. Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz ośrodkami pomocy społecznej z terenu Powiatu Koszalińskiego.

I. Zjawisko przemocy

Przemoc definiuje art. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, który określa ją jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- naruszając jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołującej u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc w rodzinie charakteryzuje się tym, że jest:

- **intencjonalna** – zamierzone działanie człowieka, mające na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary;
- **siły są nierówne** – w relacjach tych jedna ze stron ma przewagę nad drugą (ofiara jest słabsza od sprawcy);
- **narusza prawa i dobra osobiste** – sprawca narusza podstawowe prawa ofiary;
- **powoduje cierpienie i ból** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary na poważne szkody.

Rozróżnia się następujące rodzaje przemocy:

- **przemoc fizyczna** – bicie, znęcanie się, głodzenie, zamykanie, kopanie, policzkowanie, szarpanie, duszenie, ciągnięcie za włosy, rzucanie przedmiotami, używanie niebezpiecznych narzędzi lub grożenie ich użyciem, zadawanie bólu;
- **przemoc psychiczna** – sprawowanie przez sprawcę psychicznej kontroli nad ofiarą - np. straszenie zabójstwem, użyciem przemocy, zabranie dzieci, niszczenie lub grożenie zniszczeniem rzeczy, upokarzanie, używanie wulgarnych słów;
- **przemoc seksualna** – zmuszanie do odbywania stosunku lub poddania się innym zachowaniom seksualnym, a także zmuszanie do współżycia w nieakceptowanej formie;
- **przemoc finansowa (ekonomiczna)** – np. utrzymywanie osoby zależnej w całkowitej zależności finansowej, zakazywanie pracy zawodowej, nie dawanie wystarczającej ilości środków finansowych na prowadzenie gospodarstwa domowego;
- **przemoc polegająca na osaczeniu** – np. ciągłe chodzenie za kimś, dzwonienie do niego w celu wyrządzenia mu krzywdy lub zastraszania;
- **przemoc w wymiarze społecznym** – zakazywanie osobie kontaktów z rodziną, przyjaciółmi, zabranianie wychodzenia z domu, upokarzanie jej w miejscach publicznych;
- **cyberprzemoc** – są to zachowania agresywne, prześladowania, nękanie, zastraszanie, mobbingowanie, wyśmiewanie do których dochodzi za pomocą Internetu. Osoba, która dopuszcza się takich czynów nazywana jest stalkerem.

Rozpatrując zjawisko przemocy należy pamiętać, że przemoc rzadko kiedy jest zjawiskiem jednorazowym, a wręcz przeciwnie, jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych,
- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji,
- **faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Reasumując, komplementarna diagnoza sytuacji jest nieodzowna do właściwie skonstruowanego planu pomocy rodzinie uwikłanej w przemoc.

II. CELE PROGRAMU

Cel główny

Zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego w Powiecie Koszalińskim dla osób z rodzin dotkniętych zjawiskiem przemocy domowej ze szczególnym uwzględnieniem dzieci.

Uzasadnienie:

W celu przeciwdziałania zjawisku przemocy domowej w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie funkcjonował będzie punkt poradnictwa specjalistycznego. Porady udzielane w ramach tego punktu będą stanowić dopełnienie działań wynikających z poradnictwa specjalistycznego oraz programu oddziaływań edukacyjno – korekcyjnego. Dlatego też na podstawie dotychczasowych doświadczeń oraz wiedzy pracowników PCPR w Koszalinie wiadome jest, że w celu efektywnej pracy z rodziną w przemocy niezwykle ważne jest natychmiastowe podjęcie działań. Należy podjąć niezwłocznie pracę zarówno z osobą doznającą przemocy domowej jak i ze sprawcą przemocy, który zadeklarował współpracę. W przypadku odroczenia terminu udzielenia pomocy tym osobom okazać się może, że sprawca zmieni zdanie, wycofa się i praca odbywać się będzie tylko z osobą doświadczającą przemocy. Podejmowane działania nie będą w tej sytuacji kompleksowe i mogą nie przynieść założonych efektów (przeciwdziałanie przemocy).

Cele szczegółowe:

- dostęp do informacji o formach przemocy domowej zawierających przełamywanie mitów i stereotypów na temat przemocy domowej, usprawiedliwień jej stosowania, opisujących mechanizmy przemocy domowej oraz jednoznacznie wskazujących na ich społeczną szkodliwość i społeczno-kulturowe uwarunkowania oraz podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc domową;
- promocja metod wychowawczych bez użycia przemocy i informowanie o zakazie stosowania kar cielesnych wobec dzieci przez osoby wykonujące władzę rodzicielską oraz sprawujące opiekę lub pieczę;
- zapewnienie pomocy osobom doświadczającym przemoc domową w formie pomocy psychologicznej, pedagogicznej, prawnej, socjalnej, rodzinnej;
- nabycie umiejętności z zakresu konstruktywnego radzenia sobie z negatywnymi emocjami, kontrolą złości, nazywaniem problemów i uczuć,
- nabycie umiejętności radzenia sobie ze stresem, znajdowania odprężenia, relaksu,
- poprawa relacji w rodzinie dotkniętej zjawiskiem przemocy,
- nabycie umiejętności z zakresu nawiązywania prawidłowych kontaktów i przezwyciężanie izolacji,
- budowanie planów rozwiązywania problemów wynikających ze stosowania przemocy,
- rozwijanie umiejętności racjonalnego myślenia,
- nabycie umiejętności z zakresu prawidłowych postaw rodzicielskich przez sprawcę przemocy,
- poprawa relacji wewnątrzrodzinnych.

III. HARMONOGRAM DZIAŁAŃ

Punkt poradnictwa specjalistycznego będzie funkcjonował w siedzibie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie. Specjaliści będą dyżurowali w każdy dzień w godzinach pracy Centrum – 7.30-15.30 w okresie od I 2024 do XII 2030. W ramach programu prowadzony będzie telefon informacyjny dla osób doświadczających przemocy, osób stosujących przemoc i innych osób uwikłanych w to zjawisko. Informacje telefoniczne dostępne będą pod numerami telefonu: 94 71-40-253 lub 94 71-40-224. Dodatkowo Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, w celu ułatwienia zgłoszenia przemocy domowej i skorzystania z pomocy będzie prowadzić specjalną skrzynkę e-mail: przemoc@powiat.koszalin.pl.

Odbiorcy programu

Odbiorcami programu profilaktycznego będą osoby dorosłe dotknięte zjawiskiem przemocy domowej oraz dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową i inne osoby zainteresowane tą tematyką.

Realizatorzy programu

Realizatorami Programu będą pracownicy merytoryczni PCPR w Koszalinie tj. pedagodzy, pracownicy socjalni, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz specjaliści, w tym m.in.: prawnicy, psycholodzy, inne osoby będący specjalistami w dostosowanych do potrzeb obszarach.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie, przy realizacji Programu, będzie współpracować z ośrodkami pomocy społecznej i gminami z terenu Powiatu Koszalińskiego, Komendą Miejską Policji w Koszalinie, organizacjami pozarządowymi (np. Caritas Diecezji Koszalińsko – Kołobrzeskiej, Fundacją Nauka dla Środowiska), Zespołami Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Koszalinie, Powiatową Poradnią Psychologiczno–Pedagogiczną w Koszalinie, szkołami podstawowymi oraz innymi instytucjami i osobami zajmującymi się problematyką przemocy domowej.

Źródła finansowania

Źródłem finansowania programu będą środki własne Powiatu Koszalińskiego oraz dotacje celowe – środki pozabudżetowe pozyskiwane z innych źródeł.

IV. METODYKA PRACY

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Koszalinie będzie realizowało program poprzez następujące działania:

- a. udzielanie indywidualnych informacji o prawach i uprawnieniach, w tym w zakresie podstaw prawnych zjawiska przemocy domowej,
- b. prowadzenie poradnictwa specjalistycznego (prawnego, psychologicznego, socjalnego, rodzinnego) oraz psychoedukację i edukację indywidualną,
- c. prowadzenia terapii, grup wsparcia dla osób doświadczających przemocy lub udzielanie informacji o podmiotach prowadzących taką terapię albo grupy wsparcia,

- d. organizacja i prowadzenie szkoły dla rodziców wzmacniającej kompetencje wychowawcze lub udzielanie informacji o podmiotach prowadzących takie warsztaty,
- e. prowadzenie skrzynki e-mail: przemoc@powiat.koszalin.pl w celu ułatwienia kontaktu osobom doświadczającym przemocy lub zagrożonych doświadczaniem przemocy albo udzielania informacji dla osób stosujących przemoc.

V. MONITORING

Na potrzeby realizacji tego programu założone zostaną karty poradnictwa specjalistycznego, w których odnotowywana będzie częstotliwość i zakres porad. Ponadto program będzie monitorowany na bieżąco poprzez sprawdzanie dokumentacji, która powstawać będzie na potrzeby udzielanego poradnictwa. Wskaźniki programu:

- liczba udzielonych porad (kontakt osobisty, telefoniczny, e-mail),
- liczba godzin dyżurów zrealizowanych przez specjalistę,
- liczba grupowych działań (grupa wsparcia, szkoła dla rodziców),
- liczba opracowanych informatorów.

VI. EWALUACJA

Program będzie ewaluowany przez cały okres jego realizacji, a sprawozdanie z jego wykonania będzie ujęte w corocznym raporcie z realizacji Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej i Ochrony Osób Doznających Przemocy Domowej w Powiecie Koszalińskim na lata 2024 – 2030. Ewentualne wnioski wynikające z raportu stanowiąc będą podstawę do wprowadzania zmian w programie.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej, do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową. Ponadto zgodnie z art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej rada powiatu na podstawie wykazu potrzeb opracowuje i wdraża lokalne programy pomocy społecznej.

Obecnie obowiązujący Program przewidziany jest na lata 2023-2025. W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dokonano w 2023 roku zmian, w tym:

- zwrot przemoc w rodzinie zastąpiono stwierdzeniem przemoc domowa,
- rozszerzono definicję przemocy, dodając przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc,
- wprowadzono zmiany dotyczące kierowania osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych,
- dookreślono cel realizacji ww. programów oraz wprowadzono nowe obowiązki dla osób kierowanych do uczestnictwa w programach.

W związku z powyższym, zaistniała konieczność dostosowania istniejącego dokumentu do aktualnego stanu prawnego.